

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Ради суддів
адміністративних судів України
від 31.10.2013 № 114
*(із змінами, внесеними рішенням
Ради суддів адміністративних судів
України від 18.07.2014 № 36)*

Методичні роз'яснення щодо застосування Класифікатора категорій адміністративних справ

I. Вступ

Класифікатор категорій адміністративних справ має важливе значення для організації адміністративного судочинства. На його основі визначається спеціалізація суддів (судових палат) адміністративних судів із розгляду справ, розподіляються справи між суддями, ведеться звітність судів про судовий розгляд справ, здійснюється систематизація та узагальнення судової практики, визначаються навантаження на суддів та складність справ, спеціалізація суддів із надання методичної допомоги суддям судів нижчого рівня тощо.

В основу класифікації категорій адміністративних справ може бути покладено такі класифікаційні ознаки: предмет оскарження (індивідуальний акт, нормативний акт, адміністративний договір); зміст спірних відносин; вид суб'єкта владних повноважень – сторони судового процесу; предмет захисту. При цьому як головну може бути обрано і одну з наведених ознак, і одночасно декілька. Зрештою є інший варіант класифікації, що ґрунтується на змісті частини другої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ).

При обранні варіанта класифікації, який би був оптимальним, узято до уваги такі мотиви.

Застосування одночасно двох класифікаційних ознак як головних при поділі адміністративних справ на групи створює незручності під час аналізу звітів судів про розгляд адміністративних справ. Так, для того, щоб проаналізувати практику у справах, згрупованих для аналізу виключно на основі однієї такої класифікаційної ознаки, працівникам суду доводиться вручну виокремлювати ці справи з тих категорій справ, що виділені на основі іншої класифікаційної ознаки. Наприклад, для аналізу практики застосування законодавства про публічну службу відповідні групи судових справ необхідно виокремити із загальних категорій, що виділені на основі іншої головної ознаки (зокрема, за предметом оскарження чи предметом захисту). Отже, важливо, щоб адміністративні справи класифікувалися виключно на основі однієї (єдиної) класифікаційної ознаки, що виключало б потрапляння справ певного виду одночасно до декількох категорій одного рівня класифікації. Доцільно, щоб такою класифікаційною ознакою був зміст спірних відносин, інакше справи за цією ознакою можна буде виділяти виключно вручну, у той час як пошук справ за іншими класифікаційними ознаками (стороною справи, предметом оскарження) може здійснюватися автоматизовано.

Форми управлінської діяльності (індивідуальний акт, нормативний акт, адміністративний договір) на роль головної класифікаційної ознаки не підходять, адже особливості управлінської діяльності проявляються перш за все в юридичному змісті такої діяльності; у свою чергу управлінські форми займають підпорядковане (похідне) стосовно нього становище. Тому саме зміст управлінської діяльності, а не правова форма управління, повинен становити головну класифікаційну ознаку. Такий підхід орієнтуватиме адміністративні суди здійснювати контроль не стільки за формою управлінської діяльності (дотриманням відповідачем процедурних правил при вчиненні певної діяльності), скільки за обґрунтованістю такої діяльності, повнотою дослідження відповідачем обставин управлінської справи.

Використання як класифікаційної ознаки суб'єкта владних повноважень – сторони судового процесу підвищує ризик неоднакової судової практики. Так, наприклад, ринки фінансових послуг регулюються одразу декількома суб'єктами владних повноважень: Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, – на основі єдиного спеціального закону (Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»). Важливо, щоб усі згадані органи тлумачили цей Закон однаково. Якщо ж стосовно цього виникнуть проблеми, то єдність практики повинен забезпечити адміністративний суд. Проте виконання цього завдання певним судом може ускладнитися, якщо в такому суді спори за участю згаданих органів віднесено до спеціалізації різних суддів (судових палат).

Використання такого критерію, як предмет захисту, не узгоджується з КАСУ. Правові вимоги суб'єкта владних повноважень до приватної особи з приводу примусового виконання певного рішення впливають з одних і тих самих відносин, що й вимоги приватної особи до вказаного суб'єкта владних повноважень про скасування такого рішення. Доказом цього є стаття 108 КАСУ (суд повертає позовну заяву, якщо цю заяву з вимогою стягнення грошових коштів, яка ґрунтується на підставі рішення суб'єкта владних повноважень, подано суб'єктом владних повноважень до закінчення строку, передбаченого законом).

Щодо частини другої статті 17 КАСУ як підстави для класифікації, то вона не призначена для внутрішнього поділу всієї сукупності адміністративних справ на категорії (групи), а навпаки, спрямована на зовнішнє відмежування цієї сукупності справ від справ інших судових юрисдикцій. Так, пункт 1 частини другої статті 17 КАСУ містить загальне правило: компетенція адміністративних судів поширюється на всі спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності. У свою чергу пункти 2, 4 цієї частини статті 17 КАСУ містять деталізуючі правила; без них на практиці могли б виникнути проблеми. По-перше, провадження з приводу проходження публічної служби у Цивільному процесуальному кодексі України 1963 року окремо не виділялося. Тому у 2005 році виникло б питання: чи перейшло це провадження разом з іншими публічно-правовими провадженнями до адміністративного процесу, чи воно, можливо, залишилось у цивільному процесі. А щодо виборчих спорів, то серед них є спори, у яких суб'єкт владних повноважень відсутній, тобто учасниками правового конфлікту є виключно невіддані суб'єкти. Тому на практиці могло виникнути питання: чи належать такі спори до адміністративної юрисдикції. КАСУ також повинен був дати відповідь на питання: до якого виду судової юрисдикції належать спори за позовом суб'єкта владних повноважень до приватної особи, спори між суб'єктами владних повноважень при реалізації їхньої компетенції (станом на вересень 2005 року матеріальний закон передбачав немало видів як першої, так і другої групи спорів). Тому й пункти 3 та 5 частини другої статті 17 КАСУ містять спеціальні приписи щодо цього.

З урахуванням наведених мотивів Класифікатор категорій адміністративних справ, затверджений рішенням Ради суддів адміністративних судів України від 26 листопада 2010 року (далі – Класифікатор), засновано на одній (єдиній) класифікаційній ознаці – юридичному змісті спірних відносин. Винятком є розділ 13 Класифікатора, що в силу Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживань правом на оскарження» об'єднує спори одночасно за такими трьома ознаками, як предмет оскарження, сторона спору та предмет захисту.

II. Загальні роз'яснення

1. Юридичний зміст спірних відносин є похідним від змісту норми публічного права (далі – норма права), на основі якої ці відносини виникають. Зміст норми права зумовлюється метою її запровадження (державною правовою політикою), що і визначає належність такої норми до певного правового інституту (призначеного регулювати відповідну владну управлінську функцію). Тому в Класифікаторі спірні відносини (спори)

грунуються за правовими інститутами (владними управлінськими функціями), на основі яких (з приводу яких) вони вникають, – це відповідатиме частині першій статті 17 КАСУ. Наприклад, розділ 3 Класифікатора об'єднує спори, які виникають на основі норм, спрямованих на забезпечення громадського порядку і безпеки, розділ 10 охоплює спори, пов'язані з інститутом соціального захисту. При цьому немає значення, чи норми певного правового інституту систематизовано викладено в одному законодавчому акті (наприклад, у відповідному виборчому законі), чи одночасно у декількох (наприклад, у законах про соціальний захист). Слід також мати на увазі, що декілька правових інститутів можуть міститися в одному законі (наприклад, інститути землеустрою та охорони земельних ресурсів – у Земельному кодексі України; охорони здоров'я, транспорту, забезпечення сталого розвитку населених пунктів і землекористування, охорони довкілля – у Законі України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»), проте це не є перешкодою для віднесення відповідних спорів до різних розділів Класифікатора.

2. Більшість загальних категорій, що зазначаються у назві відповідного розділу Класифікатора (рядок з однозначною нумерацією «1», «11» тощо), поділено на категорії (рядки з двозначною нумерацією «1.2», «1.3» тощо), а ті, у свою чергу, – на підкатегорії (рядки із тризначною нумерацією «1.2.3», «1.2.4» тощо). Загальні категорії та категорії за загальним правилом призначені для використання під час: автоматизованого розподілу справ між суддями за складністю таких справ; визначення зборами суддів адміністративних судів з урахуванням даних судової статистики щодо навантаження суду, тобто частоту і кількість надходження справ певної категорії за певний проміжок часу, а також під час визначення спеціалізації суддів, судових палат (у разі, якщо спеціалізацію в суді запроваджено); автоматичного розподілу справ між суддями за їх спеціалізацією (у разі, якщо спеціалізацію в суді запроваджено). Загальні категорії, категорії та підкатегорії призначені для використання під час: складання проектів форм судової звітності; систематизації судової практики певного суду в автоматизованій системі діловодства цього суду; систематизації судової практики адміністративних судів у Єдиному державному реєстрі судових рішень України.

3. Спори стосовно відносин, що регулюються спеціальною нормою, належать до загальної категорії, категорії чи підкатегорії (далі – категорія), що охоплює спори з такого ж виду відносин, які регулюються загальною нормою. Наприклад, спори з приводу адміністрування податків як форми стимулювання енергозбереження належать не до підкатегорії «спори у сфері енергозбереження» (підпункт 5.6.1 Класифікатора), а до відповідної категорії розділу 8 Класифікатора («Справи зі спорів з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства»). Так само спори з приводу соціального захисту мешканців гірських населених пунктів повинні належати не до загальної категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення сталого розвитку населених пунктів та землекористування» (розділ 6 Класифікатора), а до категорії «спори з приводу соціального захисту» (пункт 10.3 Класифікатора). Так само спори з приводу відшкодування з державного (місцевого) бюджету втрат постачальника від безоплатної поставки електроенергії відповідному споживачу у вигляді екологічної броні електропостачання (для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру) потрібно відносити до категорії «спори щодо цивільного захисту» (пункт 3.5 Класифікатора), а не до підкатегорії «спори у сфері електроенергетики» (підпункт 5.6.1 Класифікатора).

4. Оскільки правові інститути (владні управлінські функції) виділяються в Класифікаторі за метою їх запровадження, то саме встановлені законом мета і підстави реалізації (а не процедури чи формальний наслідок реалізації) певного повноваження визначають класифікаційну належність пов'язаного з ним спору. Тому, наприклад, спір з приводу видачі дозволу у сфері державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання (Закон України «Про

державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання»), будучи пов'язаним із забезпеченням громадської безпеки і громадського порядку, належить до розділу 3 Класифікатора, у той час як спір з приводу видачі дозволу на виконання будівельних робіт (Закон України «Про основи містобудування»), будучи пов'язаним із забезпеченням сталого розвитку населених пунктів, повинен належати до розділу 6 Класифікатора. Так само спір щодо припинення юридичної особи з підстав розпалювання нею міжетнічної ворожнечі належить до пункту 3.2 Класифікатора, припинення юридичної особи через порушення нею законодавства про захист економічної конкуренції – до пункту 5.3 Класифікатора, а припинення юридичної особи за зверненням податкового органу – до підпункту 8.4.3 Класифікатора.

Виняток становлять спори з приводу порушення тих правових інститутів, які є процедурними за своїм змістом: ліцензування, державний контроль за господарюванням, прийняття регуляторних актів, запровадження стандартів та технічних регламентів (пункт 5.1 Класифікатора). Разом із тим у разі, якщо позивач поряд із порушенням процедури вказує і на безпідставність (необґрунтованість) відповідного рішення (дії, бездіяльності), то такий спір повинен належати до правового інституту, який визначає підстави такого рішення. Наприклад, спір щодо процедурних порушень при видачі ліцензії на виробництво вибухових матеріалів належить до підкатегорії «спори щодо ліцензування» (підпункт 5.1.2 Класифікатора), водночас спір щодо відмови видати таку ліцензію з підстав невідповідності заявника вимогам закону належить до категорії «спори щодо цивільного захисту; охорони праці» (пункт 3.5 Класифікатора).

Певне повноваження варто включати до відповідної владної управлінської функції, якщо норма, яка його передбачає, не є спеціальною у складі інших правових інститутів, що регулюють суміжні владні управлінські функції. Наприклад, норми про спеціальний тариф на електроенергію, вироблену з альтернативного джерела енергії, є спеціальними у складі правового інституту «державне регулювання цін і тарифів», тому спори на їх основі належать до категорії «спори щодо державного регулювання цін і тарифів» (пункт 5.4 Класифікатора), а не до категорії «спори у галузі електроенергетики» (підпункт 5.6.1 Класифікатора).

Виняток становлять спори з приводу державного регулювання телекомунікаційних послуг у сфері телебачення і радіомовлення. З огляду на статтю 28 Закону України «Про телекомунікації» ці спори належать до загальної категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення реалізації конституційних прав особи, а також реалізації статусу депутата представницького органу влади, організації діяльності цих органів» (розділ 2 Класифікатора), яка поряд з іншими охоплює спори з приводу забезпечення свободи слова у сфері телевізійного та радіомовлення (преамбула Закону України «Про телебачення і радіомовлення»), а не до категорії «спори з приводу реалізації спеціальних владних управлінських функцій в окремих галузях економіки» (пункт 5.6 Класифікатора).

5. Спір з приводу нормативно-правового акта варто відносити до категорії, яка охоплює спори з правовідносин, що є предметом регулювання такого нормативно-правового акта. Разом із тим у разі, якщо при оскарженні регуляторного акта у сфері господарювання позивач посилається суто на порушення відповідачем спеціальної, встановленої законом, процедури прийняття такого акта, то такий спір належить до підпункту 5.1.2 Класифікатора.

6. Спір з приводу рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, що прийняті (вчинені) під час провадження у справах про адміністративні правопорушення (процедур застосування фінансових та інших адміністративно-господарських санкцій), повинен належати до рядка, що охоплює спори з правовідносин, з приводу посягання на які таке провадження (процедура) розпочато.

7. Статтею 26 Закону України «Про рекламу» визначено виключний перелік органів державної влади, що здійснюють контрольні функції за дотриманням рекламодавцями, виробниками і розповсюджувачами реклами законів та підзаконних нормативно-правових актів у сфері реклами. З огляду на те, що визначальним під час визначення категорії справи є правовідносини, у яких виник спір, справи щодо захисту прав споживачів реклами за участю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, потрібно визначати з урахуванням роз'яснень, наданих у пункті 16 цих Методичних роз'яснень. Спори щодо дотримання законодавства про захист економічної конкуренції за участю Антимонопольного комітету України необхідно відносити до категорії «спори щодо захисту економічної конкуренції» (пункт 5.3 Класифікатора), спори щодо телерадіоорганізацій усіх форм власності за участю Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення – до категорії «спори щодо реалізації спеціальних владних управлінських функцій в окремих галузях економіки (пункт 5.6 Класифікатора), спори щодо реклами державних цінних паперів за участю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику – до підкатегорії «спори щодо операцій із цінними паперами» (підпункт 9.4.1 Класифікатора), спори щодо реклами на фондовому ринку за участю Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку – до категорії «спори у сфері державного регулювання ринків фінансових послуг» (пункт 9.4 Класифікатора), спори щодо спорудження житлового будинку за участю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах будівництва, архітектури – до категорії «спори у сфері містобудування; планування і забудови територій; архітектурної діяльності» (пункт 6.1 Класифікатора), спори щодо реклами про вакансії (прийом на роботу) за участю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства про зайнятість населення, – до підкатегорії 10.4.1 «спори у сфері праці, зайнятості населення (крім зайнятості інвалідів)» (підпункт 10.4.1 Класифікатора).

8. Спір між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління варто відносити до категорії, що охоплює спори з правовідносин, в яких така компетенція реалізується. Наприклад, спори за позовами місцевої ради до відповідного органу самоорганізації населення про визнання протиправним його акта з контролю за якістю житлово-комунальних послуг (статті 14, 20 Закону України «Про органи самоорганізації населення») повинні належати до категорії, яка охоплює спори у сфері житлово-комунального господарства (підпункт 5.6.2 Класифікатора). Аналогічним чином необхідно вирішувати питання про належність до певної категорії тих спорів, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів. Так, наприклад, спір з приводу виконання угоди про делегування центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту повноважень всеукраїнському фізкультурно-спортивному товариству (стаття 19 Закону України «Про фізичну культуру і спорт») належить до загальної категорії «Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту» (розділ 4 Класифікатора).

9. Якщо суб'єкта владних повноважень, спори за участю якого передбачені відповідним рядком Класифікатора, ліквідовано (реорганізовано), то до цього рядка Класифікатора необхідно відносити спори за участю того суб'єкта владних повноважень, який зобов'язаний виконувати компетенцію ліквідованого (реорганізованого) суб'єкта владних повноважень.

10. У разі запровадження нового правового інституту спори, що виникають на його основі, потрібно відносити до рядка Класифікатора, який охоплює спори щодо правового інституту, котрий замінюють таким новим інститутом.

11. Якщо спір охоплюється певною категорією (рядок із двозначною нумерацією), але не може належати до жодної з підкатегорій (рядок із тризначною нумерацією), то його потрібно обліковувати у рядку з двозначною нумерацією, що позначає таку категорію в цілому. Наприклад, спори з приводу реалізації спеціальних владних управлінських функцій у сфері промисловості необхідно відносити до категорії «справи із спорів з приводу реалізації спеціальних владних управлінських функцій в окремих галузях економіки» (пункт 5.6 Класифікатора). Так само в разі, якщо спір охоплюється певною загальною категорією (рядок з однозначною нумерацією), але не може належати до жодної з категорій (рядок із двозначною нумерацією), то його потрібно обліковувати в рядку з однозначною нумерацією, що позначає таку загальну категорію в цілому. Наприклад, спори з приводу реалізації державної політики у сфері судових експертиз належать до категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення юстиції» (розділ 11 Класифікатора). Якщо спір є адміністративним, але не може бути віднесений до жодного з перших тринадцяти розділів Класифікатора, то такий спір належить до категорії «Інші спори» (розділ 14 Класифікатора).

12. Спори, що не належать до адміністративної юрисдикції, необхідно відносити до рядка, який передбачає правовий інститут, на основі якого такі спори виникають. Наприклад, спори щодо оскарження нотаріальних дій нотаріуса належать до категорії «спори у сфері нотаріату» (пункт 11.4 Класифікатора). Якщо відповідний рядок відсутній, такий спір необхідно відносити до категорії «Інші справи» (розділ 14 Класифікатора).

13. У разі поєднання в одній справі декількох спорів, які потрібно відносити до різних категорій, то для цілей судової статистики таку справу слід відносити до категорії, що охоплює той зі спорів, який є основним щодо решти заявлених до суду спорів. Зокрема, основним буде спір з приводу рішення (дії), на основі якого були прийняті (вчинені) інші рішення (дії), що оскаржуються. Наприклад, у справі про оскарження, по-перше, відмови органу містобудування та архітектури погодити проект забудови та, по-друге, висновку природоохоронного органу щодо такого проекту забудови основним буде спір про протиправність висновку природоохоронного органу (розділ 7 Класифікатора), адже погодження надається саме на підставі такого висновку (стаття 23 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»).

14. Розділ 1 Класифікатора охоплює адміністративні спори, що виникають з приводу забезпечення реалізації громадянами права голосу на виборах та референдумах (далі – виборчі спори), крім справ, передбачених іншими розділами Класифікатора.

Спори, що виникли поза межами виборчого процесу, процесу ініціювання та проведення референдуму, зокрема на основі статей 19, 32 Закону України «Про Державний реєстр виборців» (наприклад, спори особи з органами ведення Єдиного державного реєстру виборців з приводу невключення її до цього реєстру), слід відносити до загальної категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення реалізації громадянами права голосу на виборах і референдумах» (розділ 1 Класифікатора).

15. Розділ 2 Класифікатора містить справи зі спорів з приводу забезпечення реалізації конституційних прав особи, а також реалізації статусу депутата представницького органу влади, організації діяльності цих органів, крім справ, передбачених іншими розділами Класифікатора.

Ця категорія включає спори щодо забезпечення прав на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації, на свободу думки і слова, у тому числі спори, які виникають у зв'язку з перешкоджанням державою відповідній діяльності громадян та створених ними об'єднань, незаконним втручанням держави у таку діяльність, порушенням державою правил організації діяльності певних суб'єктів інформаційних відносин, наприклад спори щодо: оскарження політичною партією відмови Міністерства

юстиції України взяти до відома інформацію про зміни найменування та статуту партії; оскарження відмови певного суб'єкта владних повноважень надати інформацію про свою діяльність; щодо перешкоджання діяльності інформаційних агентств, друкованих засобів масової інформації (преси); позбавлення теле- чи радіоорганізації ліцензії на мовлення.

Також ця категорія включає спори щодо забезпечення права на свободу світогляду і віросповідання, зокрема спори, пов'язані з відмовою особи від ідентифікаційного номера фізичної особи-платника податків та інших обов'язкових платежів, направленням та проходженням альтернативної (невійськової) служби, нестворення командуванням військової частини, адміністрацією місця попереднього ув'язнення чи відбування покарання умов для проведення релігійних обряду чи церемонії. У свою чергу спори з приводу надання майна (культових споруд, земельних ділянок), яке є власністю держави, у користування релігійної організації, потрібно відносити, до категорії «управління об'єктами державної (комунальної) власності» (пункт 5.5 Класифікатора) або підкатегорії «розпорядження землями держави (територіальних громад), передача таких земельних ділянок у власність і користування громадянам та юридичним особам» (підпункт 6.2.1 Класифікатора).

Також до цієї категорії належать спори щодо забезпечення права на участь в управлінні державними справами, справами територіальної громади, зокрема щодо: відмови суб'єкта владних повноважень розглянути висновок громадської експертизи (стаття 11 Закону України «Про охорону культурної спадщини»); незабезпечення суб'єктом владних повноважень права членів територіальної громади на загальні збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання; створення та організації діяльності органів самоорганізації населення. Якщо особа оскаржує незабезпечення вищезазначених прав і при цьому також оскаржує рішення (дію), прийняте без її участі, то таку справу слід відносити до категорії, що охоплює спори стосовно правового інституту, на основі якого це рішення було прийняте.

До розділу 2 слід відносити справи з приводу діяльності громадських інспекторів, членів об'єднань громадян, інших громадян, уповноважених на виконання владних управлінських функцій

До цієї категорії належать спори щодо статусу депутатів представницьких органів влади, організації діяльності цих органів, яка охоплює, зокрема, спори депутатів з органами та посадовими особами цих представницьких органів влади, спори між посадовими особами та органами, утвореними у складі згаданих представницьких органів. справи щодо ненадання відповіді на звернення депутата слід відносити саме до цієї категорії, а не до категорії «забезпечення права особи на звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів» (пункт 2.1 Класифікатора). справи про дострокове припинення повноважень народного депутата слід відносити до відповідної категорії, передбаченої пунктом 13.5 Класифікатора. Виконання депутатом певних обов'язків у раді на постійній основі (наприклад, обов'язків голови постійної комісії з питань бюджету обласної ради (частина тринадцята статті 47 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»)) є різновидом публічної служби, а тому спори з цього приводу належать до розділу 12 Класифікатора.

Оскільки політичні репресії 1917–1950 років порушували свободу політичної діяльності, думки і слова, совісті (основоположні свободи), спори з приводу виплати компенсацій за такі репресії слід відносити до категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення реалізації конституційних прав особи, а також реалізації статусу депутата представницького органу влади, організації діяльності цих органів» (розділ 2 Класифікатора).

Категорія справ «забезпечення права особи на звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів» (пункт 2.1 Класифікатора) включає спори з приводу реалізації права особи на звернення, урегульоване статтею 40 Конституції України та Законом України «Про звернення громадян».

Категорія справ «забезпечення права особи на доступ до публічної інформації» (пункт 2.2 Класифікатора) включає спори з приводу реалізації права особи на доступ до публічної інформації, передбачене Законом України «Про доступ до публічної інформації».

16. До розділу 3 Класифікатора належать справи зі спорів з приводу забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України, крім справ, передбачених іншими розділами Класифікатора.

З урахуванням Положення про дозвільну систему, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 року № 576, до розділу 3 Класифікатора належать спори щодо дозвільної системи, які охоплюють спори з приводу: прийняття до експлуатації сховищ, складів, баз і приміщень для зберігання і використання спеціально визначених предметів і матеріалів (зокрема, зброї, вибухових матеріалів); відкриття підприємств, майстерень і лабораторій, на які поширюється дозвільна система; видачі дозволів на виготовлення, придбання, зберігання, облік, охорону, перевезення і використання згаданих предметів і матеріалів тощо. З урахуванням Правил застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку, затверджених постановою Ради Міністрів УРСР від 27 лютого 1991 року № 49, розділ 3 Класифікатора об'єднує спори з приводу застосування спеціальних засобів особовим складом міліції та іншими працівниками органів і установ внутрішніх справ, військовослужбовцями внутрішніх військ, які залучаються до охорони громадського порядку і громадської безпеки.

Розділ 3 Класифікатора також охоплює справи зі спорів з приводу забезпечення національної безпеки та оборони України.

До спорів з приводу забезпечення національної безпеки належать, зокрема, спори з приводу допуску та доступу до державної таємниці (статті 22, 27 Закону України «Про державну таємницю»), вилучення секретної інформації або її матеріальних носіїв у разі відмови власника укласти відповідний договір, а також у разі порушення власником умов такого договору за позовом органу державної влади, якому державним експертом з питань таємниць надається право приймати рішення щодо суб'єктів, які матимуть доступ до цієї інформації та її матеріальних носіїв (частина третя статті 6 Закону України «Про державну таємницю»), функціонування Національної системи конфіденційного зв'язку (Закон України «Про Національну систему конфіденційного зв'язку»), витребування інформації для розвідувальних, контррозвідувальних цілей (стаття 9 Закону України «Про розвідувальні органи України», стаття 7 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність»), накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них (статті 11¹, 11² Закону України «Про боротьбу з тероризмом»).

До спорів з приводу забезпечення оборони України належать, зокрема, спори з приводу військового обліку громадян України та їх призову на строкову військову службу (стаття 14 Закону України «Про оборону України»), управління мобілізаційною підготовкою (стаття 6, розділи III, IV Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію»).

Такі спори потрібно відносити до розділу 3 Класифікатора.

До категорії «спори щодо реалізації владних управлінських функцій у сфері громадянства» (підпункт 3.1.1 Класифікатора) належать, зокрема, спори про оскарження відмови органів внутрішніх справ, міністерства закордонних справ оформити набуття громадянства; рішень цих органів про скасування раніше прийнятого ними рішення про оформлення набуття громадянства (статті 24, 25 Закону України «Про громадянство України»).

Метою державної реєстрації актів цивільного стану є забезпечення стабільності правопорядку, інтересів громадян та держави (щодо реєстрації шлюбу (стаття 27 Сімейного кодексу України)). При цьому домінують саме інтереси держави, оскільки реєстрація визначених законом актів цивільного стану має загальнообов'язковий, а не

добровільний характер (стаття 3 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану»). Тому спори щодо реєстрації актів цивільного стану включено саме до розділу 3 Класифікатора. До справ цієї категорії (підпункт 3.1.2 Класифікатора), зокрема, належать спори з приводу рішень (дій, бездіяльності) щодо проведення державної реєстрації, внесення змін до записів, поновлення і анулювання цих змін у зв'язку з такими актами, як народження фізичної особи та її походження, шлюб, розірвання шлюбу, зміна імені, смерть.

До категорії «спори щодо реєстрації та обмеження пересування та вільного вибору місця проживання» слід відносити, зокрема, спори з приводу реєстрації місця проживання (перебування) особи, обмеження свободи пересування та вільного вибору місця проживання; реалізації владних управлінських функцій у сфері в'їзду особи в Україну, виїзду з України, транзитного проїзду через її територію, імміграції; скорочення терміну тимчасового перебування іноземців (осіб без громадянства) в Україні.

До категорії «спори щодо запобігання та припинення протиправної діяльності товариств, установ, інших організацій, яка посягає на конституційний лад, права і свободи громадян, у тому числі» (пункт 3.2 Класифікатора) слід відносити спори щодо застосування заходів припинення чи покарання (у вигляді попередження, штрафу, тимчасової заборони діяльності, заборони публічного виконання чи публічного показу театральної постановки, відмови у державній реєстрації кінофільму, заборони виробництва та розповсюдження продукції, що негативно впливає на суспільну мораль, припинення діяльності, тощо) до політичних партій, громадських організацій, інформаційних агентств, суб'єктів театральної діяльності, телерадіоорганізацій, друкованих засобів масової інформації, інших осіб за, зокрема, заклики до ліквідації незалежності України, зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підриву її безпеки, незаконного захоплення державної влади, пропагування війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, створення незаконних воєнізованих формувань, посягання на права і свободи людини.

З урахуванням Кодексу цивільного захисту України категорія справ «спори щодо цивільного захисту» (пункт 3.5 Класифікатора) охоплює, зокрема, спори щодо: призупинення до усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, дільниць, експлуатації машин, механізмів, а також виконання робіт, якщо ці порушення створюють загрозу життю або здоров'ю людей; обмеження, зупинення в установленому законодавством порядку роботи з будівництва, реконструкції, розширення об'єктів, що проводяться з порушенням вимог законодавства у сфері цивільного захисту; накладення штрафів на підприємства, установи і організації за порушення у сфері цивільного захисту тощо.

З урахуванням Закону України «Про охорону праці» категорія «охорона праці» (пункт 3.5 Класифікатора) об'єднує, зокрема, спори щодо: надання дозволу на початок виконання робіт підвищеної небезпеки; заборони, зупинення, припинення, обмеження експлуатації підприємств, окремих виробництв до усунення порушень, які створюють загрозу життю працюючих; накладення штрафних санкцій за порушення законодавства про охорону праці, невиконання розпоряджень посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці тощо.

У правовідносинах щодо охорони здоров'я держава поряд із функцією гарантування особі її конституційного права на охорону здоров'я через мережу державних та комунальних медичних закладів також здійснює ще одну функцію – реалізує публічно-правові обмеження прав особи у сфері охорони здоров'я, санітарного добробуту, що спрямовані на запобігання (усунення) небезпеки, яку така особа чи її діяльність може становити для оточуючих. Через присутність у таких правовідносинах другої із згаданих функцій спори у сфері охорони здоров'я віднесено не до розділу 2, а до розділу 3 Класифікатора.

З урахуванням Основ законодавства України про охорону здоров'я до категорії «спори щодо охорони здоров'я» (пункт 3.6 Класифікатора) слід відносити спори щодо: надання громадянам України безоплатної медичної допомоги в державних і комунальних закладах охорони здоров'я; запобігання інфекційним захворюванням, небезпечним для населення; видачі дозволу на виробництво нових лікарських засобів та імунобіологічних препаратів для медичних цілей; державного контролю за якістю таких засобів та препаратів; державного контролю за наданням лікувально-профілактичної допомоги в санаторно-курортних закладах (у тому числі зупинення діяльності цих закладів через порушення законодавства про охорону здоров'я), допуску осіб до професійної медичної і фармацевтичної діяльності; надання права на зайняття народною медициною (цілительством) тощо.

Охорона здоров'я, як і решта об'єктів публічного інтересу, що передбачені розділом 3 Класифікатора, можуть бути забезпечені не лише шляхом обмеження прав та свобод окремих приватних осіб, а й, навпаки, шляхом сприяння (підтримки) певним приватним особам, зокрема встановлення факту тривалої або стійкої втрати працездатності, що є підставою для надання та реалізації відповідних статусів (гарантій) у сфері праці, соціального захисту, публічної служби тощо. Таким чином, спори щодо оскарження рішень, дій, бездіяльності органів медико-соціальної експертизи слід відносити до категорії «спори у сфері охорони здоров'я», а спори щодо оскарження рішень, дій бездіяльності інших органів, що приймаються (вчиняються) у згаданих сферах на основі рішень, дій, бездіяльності органів медико-соціальної експертизи, слід відносити до розділів Класифікатора, що відповідають цим сферам.

До категорії «спори щодо охорони здоров'я» слід також відносити спори з приводу реалізації владних управлінських функцій у сфері діяльності з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами, продуктами харчування; поводження з генетично модифікованими організмами.

Згідно із Законом України «Про захист прав споживачів» діяльність публічної адміністрації у цій сфері спрямовується на забезпечення життя, здоров'я, майна споживачів та навколишнього природного середовища (пункт 1 частини першої статті 1, частина третя статті 6, частина третя статті 7, стаття 14). Оскільки більшість об'єктів охорони (життя, здоров'я, майно) є змістом публічних інтересів саме в галузі громадського порядку та безпеки, то спори з приводу відповідної діяльності публічної адміністрації необхідно обліковувати в категорії «спори щодо охорони здоров'я» (пункт 3.6 Класифікатора). Якщо рішення, дії, бездіяльність, які є предметом оскарження, не спрямовані на захист життя, здоров'я споживачів, а стосуються виключно охорони майна споживачів, то спір може бути віднесений до загальної категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України» (розділ 3 Класифікатор), а якщо охорони навколишнього природного середовища – то до відповідної категорії, передбаченої розділом 7 Класифікатора.

З урахуванням Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» до категорії «спори щодо охорони здоров'я» слід також відносити спори з приводу: державної реєстрації небезпечних факторів; проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи; застосування органами санітарно-епідеміологічної служби передбачених законодавством заходів для припинення порушень санітарного законодавства; застосування адміністративної відповідальності та фінансових санкцій за порушення санітарного законодавства тощо.

Оскільки доступність та безпека користування транспортом є факторами громадського порядку та безпеки, то спори щодо публічних послуг із забезпечення такої доступності та безпеки включаються до категорії «спори щодо транспорту та перевезення пасажирів» у розділі 3 «Справи зі спорів з приводу забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України». Згадана категорія охоплює, зокрема, спори щодо відмови в проведенні державної реєстрації транспортних засобів.

Преамбула Закону України «Про заборону грального бізнесу в Україні» передбачає, що обмеження у здійсненні грального бізнесу в Україні запроваджуються з

метою захисту моральності та здоров'я населення. Тому категорію спорів з приводу реалізації таких обмежень віднесено до розділу 3 Класифікатора.

17. До розділу 4 Класифікатора належать справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту, крім справ, передбачених іншими розділами Класифікатора.

У цій сфері реалізуються, зокрема, такі владні управлінські функції, як підзаконне нормативне регулювання, індивідуальне правове регулювання статусу окремих осіб, матеріальних і нематеріальних об'єктів, державна підтримка. Тому до наведеної категорії спорів слід відносити, наприклад, спори щодо оскарження: рішення відповідного центрального органу виконавчої влади про встановлення державної системи спортивних звань, розрядів та категорій, порядок їх присвоєння та позбавлення (стаття 18 Закону України «Про фізичну культуру і спорт»); рішення відповідного органу виконавчої влади про встановлення порядку передачі фільмокопій фільмів до державного фонду фільмів, умов зберігання вихідних матеріалів фільмів і фільмокопій та положення про державний фонд фільмів (стаття 17 Закону України «Про кінематографію»); рішення про віднесення певного конкретного музейного предмета Музейного фонду України до Державного реєстру національного культурного надбання (стаття 16 Закону України «Про музеї та музейну справу»); рішення про передачу до іншої бібліотеки документа, внесеного до Державного реєстру національного культурного надбання України, коли така передача мотивується незабезпеченням необхідних умов для зберігання документа (стаття 16 «Про бібліотеки і бібліотечну справу»); рішення про присвоєння кінофільмові індексу, що обмежує його глядацьку аудиторію (пункт 7 Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2001 року № 294); про присвоєння реставратору певної кваліфікаційної категорії (стаття 24 Закону України «Про музеї та музейну справу»); рішення про позбавлення всеукраїнської творчої спілки статусу національної (стаття 12 Закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки»); спори з приводу використання Спеціального рахунку фінансової підтримки національної кінематографії (стаття 20 Закону України «Про кінематографію»).

Владні управлінські функції з реалізації державної політики у сфері освіти регулюються Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту». Цими ж законами регулюються відносини між вищими навчальними закладами та студентами. У зв'язку з цим спори щодо стягнення коштів навчальним закладом за невиконання студентом умов угоди про підготовку фахівця з вищою освітою слід відносити до розділу 4 Класифікатора.

Навчання у вищому навчальному закладі Міністерства внутрішніх справ України є проходженням публічної служби в міліції (пункт 21 постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20 травня 2013 року № 8 «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів»). Проте норми щодо отримання освіти у таких закладах є спеціальними стосовно загальних норм щодо отримання освіти, а тому з урахуванням положення пункту 3 цих Методичних роз'яснень спори щодо стягнення вартості навчання у закладах Міністерства внутрішніх справ України необхідно відносити також до розділу 4 Класифікатора.

Державна інспекція навчальних закладів, подаючи позови про здійснення перевірки вищого навчального закладу з питань стану управлінської діяльності та якості підготовки студентів з окремих нормативних дисциплін, повинна діяти у межах повноважень, визначених законодавством про освіту. Тому такі спори слід відносити до категорії «Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту» (розділ 4 Класифікатора).

Положення частини четвертої статті 57 Закону України «Про освіту» щодо права педагогічних працівників на безплатне користування житлом з опаленням і освітленням є спеціальною нормою стосовно загальних норм державної житлової політики, що містяться в Житловому кодексі України. Тому з урахуванням пункту 3 цих Методичних

роз'яснень спори з приводу реалізації згаданого права потрібно обліковувати у категорії «спори з приводу реалізації публічної житлової політики» (підпункт 10.4.2 Класифікатора).

18. Розділ 5 Класифікатора охоплює спори з приводу реалізації державою своїх конституційних обов'язків у сфері економіки (зокрема, захист економічної конкуренції, управління об'єктами державної (комунальної) власності), а також спори з приводу реалізації нею інших функцій у цій сфері, крім справ, передбачених іншими розділами Класифікатора.

До категорії «спори щодо організації економічної діяльності» (пункт 5.1 Класифікатора) слід відносити спори з приводу процедурних порушень з боку суб'єктів владних повноважень під час реалізації ними, зокрема, таких владних управлінських функцій, як державна реєстрація юридичних осіб, ліцензування, прийняття регуляторних актів. До цієї категорії слід відносити, наприклад, спори з приводу неприйняття органом ліцензування рішення за завою суб'єкта господарювання про видачу ліцензії або ж спори з приводу ненадання органом державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності суб'єкту господарювання копії посвідчення (направлення) на проведення планового (позапланового) заходу.

Правовий режим державної реєстрації товариств, установ, інших організацій як юридичної особи є єдиним незалежно від того, чи є вони підприємницькими; статус юридичної особи необхідний їм усім для можливості виступати учасником цивільних (господарських) правовідносин. Тому підкатегорія «спори щодо державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» (підпункт 5.1.1 Класифікатора) охоплює спори щодо державної реєстрації як юридичної особи підприємницьких та інших організацій, зокрема політичних партій, релігійних організацій, театрів, органів самоорганізації населення тощо.

До підкатегорії «спори щодо ліцензування певних видів підприємницької діяльності» (підпункт 5.1.2 Класифікатора) також слід відносити й ті спори з приводу процедурних порушень при ліцензуванні, на які Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» не поширюється. Так само до підкатегорії «спори щодо розроблення і застосування національних стандартів, технічних регламентів та процедур оцінки відповідності» слід відносити й ті спори з приводу процедурних порушень у сфері стандартизації і оцінки відповідності, на які Закон України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» не поширюється. Оскільки при зверненні до суду про анулювання (припинення дії) ліцензії суб'єкт владних повноважень повинен довести наявність порушень з боку ліцензіата, то такі спори варто пов'язувати з правовим інститутом, який визначає склад таких порушень. Тому спір про анулювання ліцензії на мовлення (стаття 37 Закону України «Про телебачення і радіомовлення») слід відносити до категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення реалізації конституційних прав особи, а також реалізації статусу депутата представницького органу влади, організації діяльності цих органів» (розділ 2 Класифікатора), а не до підкатегорії «спори щодо ліцензування певних видів підприємницької діяльності» (підпункт 5.1.2 Класифікатора).

Оскільки стандарти і технічні регламенти мають міжгалузевий характер (запроваджуються з метою захисту життя та здоров'я людини, тварин, рослин, національної безпеки, охорони довкілля та природних ресурсів, запобігання недобросовісній практиці (стаття 13 Закону України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності»)) та призначені сприяти розвитку національної економіки (пояснювальна записка до законопроекту від 25 серпня 2005 року «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності», реєстр. № 8037), то спори з приводу процедурних порушень при запровадженні та застосуванні стандартів і технічних регламентів включено до категорії «спори з приводу організації господарської діяльності» (пункт 5.1 Класифікатора).

До підпункту 5.1.2 Класифікатора потрібно відносити справи щодо підтвердження обґрунтованості вжиття суб'єктами владних повноважень заходів реагування під час

здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності (стаття 183^б КАСУ).

Пункти 5.2–5.6 Класифікатора передбачають спори з приводу владних управлінських функцій, які держава реалізує в переважній більшості галузей економіки, а також у сферах господарювання, передбачених іншими розділами Класифікатора, зокрема функцій щодо митного регулювання, захисту національного товаровиробника від певних видів імпорту, захисту економічної конкуренції, регулювання цін, управління об'єктами державної власності тощо. Тому, наприклад, спір щодо державного регулювання цін у галузі електроенергетики слід відносити до категорії «спори щодо державного регулювання цін і тарифів» (пункт 5.4 Класифікатора), а не до підкатегорії «спори щодо електроенергетики» (підпункт 5.6.1 Класифікатора), або ж так само спори з приводу захисту конкуренції у сфері транспорту слід відносити до категорії «спори щодо захисту конкуренції» (пункт 5.3 Класифікатора), а не до підкатегорії «спори щодо транспорту та перевезення пасажирів» (підпункт 3.7.2 Класифікатора).

Категорія «спори у сфері митної справи (крім охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності); зовнішньоекономічної діяльності; спеціальних заходів щодо демпінгового та іншого імпорту» (пункт 5.2 Класифікатора) охоплює, зокрема, спори у сфері митної справи.

Відповідно до частини першої статті 7 Митного кодексу України встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності органів доходів і зборів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, становлять державну митну справу.

У розумінні пункту 27 статті 4 цього Кодексу митні платежі – це а) мито; б) акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції); в) податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції).

З огляду на викладене справи зі спорів з приводу справляння акцизного податку із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податку на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції) як митних платежів необхідно обліковувати у пункті 5.2 Класифікатора.

У разі заявлення вимог про оскарження рішень, дій чи бездіяльності Державної митної служби та її органів щодо визначення коду товару за УКТЗЕД чи визначення митної вартості товару та вимог щодо справляння митних платежів категорія справи визначається з урахуванням пункту 13 цих Методичних роз'яснень.

Категорія 5.2 також включає справи за зверненнями органів доходів і зборів про зобов'язання керівника підприємства провести інвентаризацію основних фондів, товарно-матеріальних цінностей, які перебували або перебувають під митним контролем чи використовувалися цим підприємством разом із товарами, які були поміщені у відповідний митний режим.

Категорія «спори щодо захисту економічної конкуренції» (пункт 5.3 Класифікатора) охоплює, у тому числі, спори щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів Антимонопольного комітету України. Судова палата в адміністративних справах Верховного Суду України сформувала позицію, за якою «юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори фізичних чи юридичних осіб з органами Антимонопольного комітету України як суб'єктами владних повноважень щодо оскарження їхніх рішень, дій чи бездіяльності» (постанова Верховного Суду України від 23 вересня 2008 року (Єдиний державний реєстр судових рішень

України, № 2302337); постанова Верховного Суду України від 7 жовтня 2008 року (Єдиний державний реєстр судових рішень України, № 2397400)).

З огляду на частину другу статті 3 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» спори з приводу управління такими об'єктами, як земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, залежно від змісту спору слід відносити до розділу 6 «Справи зі спорів з приводу забезпечення сталого розвитку населених пунктів та землекористування» або розділу 7 «Справи зі спорів з приводу охорони навколишнього природного середовища», а не до категорії «управління об'єктами державної (комунальної) власності» (пункт 5.5 Класифікатора).

До категорії «спори щодо здійснення державних закупівель» (пункт 5.5 Класифікатора), серед інших, також належать спори з приводу контролю за державними закупівлями, що на сьогодні здійснюється Рахунковою палатою, Антимонопольним комітетом України, Державною фінансовою інспекцією України, Державною службою статистики України.

Забезпечення правової охорони інтелектуальної власності є одним з основних завдань при розбудові Україною інноваційної моделі розвитку економіки (преамбула Рекомендацій парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування», схвалених Постановою Верховної Ради України від 27 червня 2007 року № 1243-V). Такі спори слід відносити до розділу 5 Класифікатора. При цьому необхідно підкреслити, що відповідно до правової позиції Верховного Суду України державна реєстрація є владною управлінською функцією, а тому спори з приводу її реалізації належать саме до адміністративної юрисдикції (постанова Верховного Суду України від 6 листопада 2007 року (Єдиний державний реєстр судових рішень України, № 1291075)). Крім того, якщо приватна особа-позивач поряд із публічно-правовою вимогою щодо державної реєстрації не заявляє приватноправових вимог до інших приватних осіб, така справа є справою адміністративної юрисдикції (зокрема, ухвала Вищого адміністративного суду України від 6 вересня 2007 року (Єдиний державний реєстр судових рішень України, № 1153179)).

До категорії «спори з приводу реалізації спеціальних владних управлінських функцій в окремих галузях економіки» (пункт 5.6 Класифікатора) належать спори з приводу реалізації у певній окремій сфері економіки владних управлінських функцій, крім тих функцій, спори з приводу яких передбачені пунктами 5.1–5.5 Класифікатора. Якщо певна галузь економіки в підпунктах 5.8.1, 5.8.2 Класифікатора не передбачена, то спори що виникають у ній, слід включати до пункту 5.6 Класифікатора.

Наприклад, з урахуванням Закону України «Про радіочастотний ресурс України» спори, що виникають у сфері радіочастотного ресурсу, що охоплюють, зокрема, спори з приводу: видачі дозволів на ввезення з-за кордону і реалізацію радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв; видачі дозволів на експлуатацію радіоелектронного засобу або випромінювального пристрою; державного нагляду за дотриманням законодавства про радіочастотний ресурс України та запобігання правопорушенням при користуванні радіочастотним ресурсом України; притягнення до адміністративної відповідальності, застосування санкцій (у тому числі штрафних) за порушення законодавства про радіочастотний ресурс України тощо слід відносити до пункту 5.6 Класифікатора.

19. У розділі 6 Класифікатора об'єднано категорії справ, що виникають з приводу забезпечення сталого розвитку населених пунктів та землекористування. Це зроблено на тій підставі, що метою реалізації певної групи владних управлінських функцій є забезпечення сталого розвитку населених пунктів та землекористування, досягнення раціональної організації території адміністративно-територіальних утворень (преамбули та статті 1 законів України «Про основи містобудування» та «Про землеустрій»).

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 1 квітня 2010 року № 10-рп/2010 спори приватних осіб з органами місцевого самоврядування щодо оскарження їхніх рішень (дій, бездіяльності) у сфері розпорядження землями територіальних громад, передачі земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб, надання земельних ділянок у користування із земель комунальної власності належать саме до адміністративної юрисдикції. Тому для обліку цих спорів передбачено однойменну категорію (підпункт 6.2.1 Класифікатора). При цьому необхідно підкреслити, що відповідно до статей 118, 123, 128 Земельного кодексу України основне питання, яке досліджується місцевими органами влади при передачі (продажу) земельної ділянки, – це відповідність такої передачі (продажу) вимогам землеустрою. Через це вказані спори необхідно обліковувати саме в розділі 6 Класифікатора, а не у розділі 7 Класифікатора («Справи зі спорів з приводу охорони навколишнього природного середовища»).

Спори з приводу стимулювання розвитку регіонів, реалізації політики щодо гірських населених пунктів та розвитку малих міст (наприклад, спір з приводу виконання угоди між Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною, Київською чи Севастопольською міською радою щодо регіонального розвитку (стаття 4 Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів»)) слід відносити до загальної категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення сталого розвитку населених пунктів та землекористування» (розділ 6 Класифікатора).

20. Розділ 7 Класифікатора охоплює спори з приводу охорони навколишнього природного середовища, крім справ, передбачених іншими розділами Класифікатора.

Спори з приводу охорони навколишнього природного середовища об'єднує те, що вони виникають у зв'язку з реалізацією публічно-правових заходів, які вживаються з метою зменшення негативного впливу суспільної життєдіяльності на довкілля. Наприклад, з приводу охорони атмосферного повітря можуть виникати, зокрема, такі спори: щодо видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами; щодо обмеження, тимчасової заборони (зупинення) або припинення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, якщо така діяльність порушує вимоги законодавства; щодо видачі дозволів на гранично допустимі рівні шуму, що утворюється стаціонарними джерелами; щодо видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин і вплив на стан атмосферного повітря фізичних та біологічних факторів, для яких не встановлено відповідних нормативів екологічної безпеки.

Спори з приводу припинення права користування земельною ділянкою у зв'язку з її використанням з порушенням екологічних вимог слід відносити до категорії «спори щодо забезпечення екологічної безпеки, у тому числі при використанні природних ресурсів» (підпункт 7.1 Класифікатора). У свою чергу спори щодо вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності, будучи пов'язаними з функцією забезпечення «перспектив розвитку територій» (пояснювальна записка до законопроекту від 30.01.2009, реєстр № 3682), належать до розділу 6 Класифікатора.

21. Розділ 8 Класифікатора охоплює спори з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства.

До категорії 8.1 належать спори щодо реалізації податкового контролю. До цієї категорії потрібно відносити спори, пов'язані з веденням обліку платників податків, інформаційно-аналітичним забезпеченням діяльності контролюючих органів, порядком проведення перевірок та звірок відповідно до Податкового кодексу України, а також перевірок щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин.

Пункт 8.2 включає спори, пов'язані з погашенням податкового боргу. Спори щодо передачі майна у податкову заставу охоплює підпункт 8.2.1 Класифікатора. До підкатегорії «спори щодо застосування адміністративного арешту майна» (підпункт 8.2.2 Класифікатора) належать спори, що виникають під час застосування адміністративного арешту майна платника податку. Також до цієї категорії відносяться справи за зверненнями органів доходів і зборів про зупинення видаткових операцій платника податків на рахунках платника податків та про підтвердження обґрунтованості адміністративного арешту майна платника податків.

Підпункт 8.2.3 Класифікатора охоплює спори за зверненням органів доходів і зборів щодо стягнення податкової заборгованості незалежно від того, чи пов'язаний такий спір із визначенням розміру податкової заборгованості.

У підпунктах 8.3.1–8.3.16 Класифікатора обліковуються спори з приводу сплати певного виду податку, збору, платежу, крім спорів, передбачених підпунктом 8.2.3 Класифікатора та митних платежів.

Категорія «спори щодо бюджетного відшкодування з податку на додану вартість» (підпункт 8.3.4 Класифікатора) охоплює спори за позовами платників податків про стягнення відповідного бюджетного відшкодування. У свою чергу спори щодо оскарження рішень податкових органів про зменшення розміру такого відшкодування та справи, у яких ці вимоги поєднані з вимогами про стягнення бюджетного відшкодування слід відносити до підкатегорії «спори щодо адміністрування податку на додану вартість» (підпункту 8.3.4 Класифікатора).

Категорія «спори щодо адміністрування акцизного податку» (підпункт 8.3.5 Класифікатора), серед інших, включає спори з приводу застосування органами доходів і зборів санкцій за виробництво і торгівлю спиртом, алкогольними напоями та тютюновими виробами, здійснювані з порушенням закону.

22. Розділ 9 Класифікатора охоплює справи зі спорів з приводу реалізації публічної фінансової політики, крім справ, передбачених іншими розділами Класифікатора.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» метою фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Тобто у фінансовому звітуванні, а значить і у фінансовому контролі, фіскальні цілі не є основними. До того ж поряд із державними фіскальними (податковими) органами у державному регулюванні фінансових відносин також беруть участь й інші суб'єкти владних повноважень: відносин із застосування реєстраторів розрахункових операцій – Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Міністерство доходів і зборів України; відносин зі здійснення валютних операцій – Національний банк України, Міністерство доходів і зборів України; відносин у сфері обігу готівки – Національний банк України, органи Міністерства внутрішніх справ України, державної фінансової інспекції, фінансові органи. Тому спори з тих фінансових правовідносин, що не пов'язані з адмініструванням податків (зборів, платежів), включено до розділу 9 Класифікатора окремо від спорів із податкових правовідносин. Разом із тим вітчизняна практика показує, що фінансовий контроль здійснюється перш за все саме з фіскальною метою. З урахуванням цього відповідні фінансові спори (підпункти 9.1.1, 9.2.1 Класифікатора) за участю органів доходів і зборів можуть бути віднесені до спеціалізації тих же суддів (судових палат), які будуть спеціалізуватися на розгляді спорів із податкових правовідносин.

Категорія «спори у сфері валютного регулювання і валютного контролю» (пункт 9.1 Класифікатора) не включає спори з приводу державного регулювання розрахунків в іноземній валюті.

Категорія «спори у сфері грошового обігу та розрахунків» (пункт 9.2 Класифікатора), серед інших, спорів включає також спори з приводу державного регулювання: застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі,

громадського харчування та послуг; обігу готівки; розрахунків в іноземній валюті; товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності.

23. Розділ 10 Класифікатора охоплює спори з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян, а також спорів у сфері публічної житлової політики, що є формою виконання державою своїх обов'язків за статтями 43, 46 Конституції України – гарантування конституційних прав особи на працю та соціальний захист, крім справ, передбачених іншими розділами Класифікатора.

До категорії 10.1 необхідно відносити спори, що виникають з приводу збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Пункт 10.2 та підпункти 10.2.1–10.2.4 Класифікатора призначені для обліку передусім спорів з приводу призначення, перерахунку та здійснення страхових виплат із відповідних видів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Проте у цих рядках також належить обліковувати спори й щодо інших владних управлінських функцій у цій сфері, зокрема функції управління (наприклад, розділ II Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»), функції нагляду (наприклад, розділ III Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням»).

Спори між управліннями Пенсійного фонду України та відділеннями виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України з приводу відшкодування витрат на виплату та доставку пенсій потрібно відносити до категорії «спори з приводу управління, нагляду та інших владних управлінських функцій (призначення, перерахунку та здійснення страхових виплат) у сфері загальнообов'язкового державного страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності (підпункт 10.2.1 Класифікатора).

Спори між органами Пенсійного фонду України та роботодавцями про стягнення витрат на виплату та доставку пенсій належать до підпункту 10.2.4.

Пункт 10.3 та підпункти 10.3.1–10.3.4 охоплюють спори у сфері соціального захисту; соціального захисту та зайнятості інвалідів; соціальних послуг.

При цьому спори щодо визнання за особою певного статусу (зокрема, учасника бойових дій, учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС) слід обліковувати у відповідному пункті (підпункті) розділу 10 Класифікатора, а спори з приводу реалізації цього статусу, які ґрунтуються на спеціальній нормі, слід відносити до категорії, що охоплює спори з такого ж виду відносин, які регулюються загальною нормою (пункт 3 цих Методичних роз'яснень). Так, наприклад, спори щодо реалізації соціальної пільги у вигляді позаконкурсного вступу до вищого навчального закладу необхідно обліковувати у розділі 4 Класифікатора (спори у сфері освіти), безплатного проїзду транспортом – у підпункті 3.7.2 Класифікатора (спори у сфері транспорту та перевезення пасажирів), безплатного санаторно-курортного лікування – у пункт 3.6 Класифікатора (спори у сфері охорони здоров'я).

З огляду на Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» до підкатегорії «соціальний захист сімей із дітьми» (підпункт 10.3.3 Класифікатора) належать, зокрема, спори з приводу призначення та виплати допомоги: у зв'язку з вагітністю та пологами, при народженні дитини, при усиновленні дитини, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, на дітей одиноким матерям.

Спори щодо соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей, ветеранів війни, ветеранів праці та інших громадян похилого віку, малозабезпечених сімей та інших категорій осіб слід відносити до категорії «спори щодо соціального захисту» (пункт 10.3 Класифікатора).

Розділ 10 Класифікатора також охоплює справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сфері праці та публічної житлової політики. До спорів з приводу реалізації публічної політики у сфері праці (крім сфери охорони праці) належать, зокрема, спори щодо оскарження постанов про накладення адміністративного стягнення за порушення вимог законодавства про працю, невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, або створення перешкод для діяльності цього органу (частина перша статті 41, стаття 188^б Кодексу України про адміністративні правопорушення).

До спорів з приводу реалізації публічної житлової політики належать, зокрема, спори з приводу приватизації державного житлового фонду (Закон України «Про приватизацію державного житлового фонду»), реконструкції застарілого житлового фонду (Закон України «Про комплексну реконструкцію кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду»), надання молодим громадянам, військовослужбовцям пільгових кредитів на будівництво (реконструкцію) і придбання житла (стаття 10 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», стаття 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»), обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов (статті 34–40 Житлового кодексу УРСР)».

24. Розділ 11 Класифікатора охоплює спори з приводу державного регулювання інститутів, без яких належне правосуддя є неможливим, крім справ, передбачених іншими розділами Класифікатора.

Категорія «спори у сфері адвокатури» (пункт 11.3 Класифікатора) охоплює, зокрема, спори з приводу: видачі свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю; притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності; припинення адвокатської діяльності за рішенням кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

Категорія «спори у сфері нотаріату» (пункт 11.4 Класифікатора) охоплює, зокрема, спори з приводу: допуску громадян до здійснення нотаріальної діяльності (видачі свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю); анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю; реєстрації приватної нотаріальної діяльності; перевірки відповідності робочого місця (контори) приватного нотаріуса встановленим законом умовам; зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса; припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.

З огляду на Закон України «Про судову експертизу» у сфері державного регулювання судово-експертної діяльності можуть виникати, зокрема, такі спори: з приводу присвоєння кваліфікації судового експерта, з приводу атестації судового експерта (присвоєння чи позбавлення кваліфікаційних класів). Ці спори слід включати до загальної категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення юстиції» (розділ 11 Класифікатора).

До загальної категорії «Справи зі спорів з приводу забезпечення юстиції» (розділ 11 Класифікатора) також слід включати: спори щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності правоохоронних органів та пенітенціарної служби; спори з приводу організації надання безоплатної правової допомоги (оскільки це інститут спрямований на запобігання виникненню правових конфліктів та їх ефективне усунення, у тому числі в судовому порядку); спори з приводу організації доступу до судових рішень; спори з приводу виконання рішень міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною.

Спори з приводу процедурних порушень під час прийняття актів прокурорського реагування слід відносити до категорії «справи зі спорів у сфері прокуратури» (пункт 11.2 Класифікатора). Якщо ж приводом оскарження виступають обов'язки, що породжені такими актами, то відповідні спори належить відносити до категорії, яка стосується правових інститутів, що регулюють такі обов'язки.

Як зазначив Конституційний Суд України у Рішенні від 14 грудня 2011 року № 18-рп/2011 особливість щомісячного грошового утримання судді полягає в тому, що

воно не належить до суддівської винагороди і тому не є складовою заробітної плати судді. Це утримання є самостійною гарантією незалежності судді та складовою його правового статусу.

Отже, спори про перерахунок довічного утримання суддів необхідно відносити до розділу 11 Класифікатора.

25. Розділ 12 Класифікатора охоплює спори з відносин публічної служби, крім справ, передбачених розділом 13 Класифікатора.

Категорія «спори щодо прийняття громадян на публічну службу» (пункт 12.1 Класифікатора), серед інших спорів, включає, зокрема, спори щодо: рішення конкурсної комісії за результатами конкурсу, бездіяльності у вигляді неприйняття жодного рішення за результатами розгляду пропозицій конкурсної комісії, рішення про відмову призначити громадянина на посаду.

Категорія «спори щодо проходження служби» (пункт 12.2 Класифікатора), серед інших спорів, включає, зокрема, спори щодо: незабезпечення службовця житлом, порушень при нарахуванні та здійсненні виплат за проходження служби, рішення про застосування до службовця дисциплінарного стягнення, рішення атестаційної комісії за результатами атестації, результатів щорічної оцінки виконання державними службовцями покладених на них обов'язків і завдань.

Категорія «спори щодо звільнення з публічної служби» (пункт 12.3 Класифікатора), серед інших спорів, включає, зокрема, спори щодо: поновлення на службі, стягнення на користь особи несплачених коштів, які належало їй виплатити при звільненні зі служби (військової служби).

Положення статті 136 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (у редакції від 7 липня 2010 року) щодо встановлення для суддів у відставці пільги у вигляді звільнення від оподаткування вихідної допомоги є спеціальним стосовно загальних положень щодо оподаткування, визначених Податковим кодексом України. У зв'язку з цим та з урахуванням положення пункту 3 цих Методичних роз'яснень спори, які виникли з приводу реалізацією цієї пільги, необхідно відносити до категорії «спори з приводу адміністрування податку з доходів фізичних осіб» (підпункт 8.3.2 Класифікатора).

26. При визначенні класифікаційної належності спорів за участю органів Державної фінансової інспекції України (далі – Інспекція) необхідно виходити з такого.

Чинне законодавство дозволяє виділити у статусі Інспекції основну функцію – державний фінансовий контроль (стаття 1 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні, далі – Закон) та неосновні функції, що спрямовані на забезпечення виконання основної функції, наприклад функції забезпечення Інспекції кадрами.

При виконанні основної функції Інспекція застосовує, по-перше, правові норми про порядок здійснення державного фінансового контролю та, по-друге, норми, що регулюють фінансову діяльність у певному секторі державного управління, яка може бути предметом такого контролю. Отже, з приводу контрольної діяльності Інспекції можуть виникати спори, викликані неправильним застосуванням: 1) норм першої з указаних груп; 2) норм другої з названих груп, 3) одночасно і норм першої групи, і норм другої групи.

Щодо спорів першої групи (засновані на нормах про порядок здійснення державного фінансового контролю), то їх слід відносити до категорії спорів з приводу процедур здійснення контролю Рахунковою палатою, державного фінансового контролю, внутрішньої контрольної-ревізійної роботи (пункт 9.5 Класифікатора). Так, до цього пункту Класифікатора варто відносити, наприклад, спори про надання дозволу на проведення позапланової ревізії (ухвала Вищого адміністративного суду України від 20 січня 2009 року, в Єдиному державному реєстрі судових рішень № 4296142; ухвала Вищого адміністративного суду України від 1 квітня 2008 року, в ЄДРСР № 1883523), про покладення на Інспекцію обов'язку надіслати акт ревізії особі (ухвала Вищого адміністративного суду України від 6 вересня 2006 року, в ЄДРСР № 234763), про

покладення на підконтрольну особу обов'язку надати Інспекції документи для ревізії (ухвала Вищого адміністративного суду України від 31 березня 2010 року, в ЄДРСР № 8749106), про незаконність дій Інспекції щодо передачі матеріалів ревізії органу досудового слідства (ухвала Вищого адміністративного суду України від 10 березня 2009 року, в ЄДРСР № 4261130), про порушення порядку проведення ревізії та складення акта ревізії (ухвала Вищого адміністративного суду України від 19 листопада 2008 року, в ЄДРСР № 3079730), про порушення порядку ініціювання ревізії (ухвала Вищого адміністративного суду України від 25 серпня 2009 року, в ЄДРСР № 4719580), про продовження терміну проведення планової виїзної ревізії (ухвала Вищого адміністративного суду України від 2 березня 2010 року, в ЄДРСР № 12493251).

Щодо спорів другої групи, то в їх основі, як правило, одночасно лежать як власне фінансово-правові положення (наприклад, правила виконання бюджету, у тому числі плани використання бюджетних коштів, правила бухгалтерського обліку), так і положення про державну політику, у тому числі фінансування, у певному секторі управління. У зв'язку з цим необхідно зауважити, що державний фінансовий контроль (аудит) «не є самоціллю, а становить невід'ємну частину системи регулювання, метою якої є виявлення відхилень від прийнятих стандартів та порушень принципів законності, ефективності та економності витрачання матеріальних ресурсів» (стаття 1 Лімської декларації керівних принципів аудиту державних фінансів, прийнятої у 1977 році IX Конгресом Міжнародної організації вищих органів фінансового аудиту, членом якої Україна є з 1998 року). При дослідженні законності та ефективності витрачання публічних коштів визначальними слід вважати положення другої з названих груп (положення про державну політику в певному секторі управління), оскільки саме вони первісно визначають мету, підстави та умови виділення таких коштів (лист Головки КРУ від 21 липня 2009 року № 26-18/17 «Про поняття «Нецільове використання бюджетних коштів»», стаття 119 Бюджетного кодексу України 2010 року). Тому, наприклад, спори щодо порушень під час надання (отримання) публічних коштів, майна у ході реконструкції автомобільних доріг слід відносити до категорії спорів щодо транспорту (пункт 3.7 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 18 листопада 2009 року, в ЄДРСР № 7046041), виплати стипендій студентам – до категорії спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти (розділ 4 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 19 жовтня 2010 року, в ЄДРСР № 11942760), оплати будівельних робіт за завищеною вартістю – до категорії спорів щодо державного регулювання цін і тарифів (пункт 5.4 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 14 жовтня 2009 року, в ЄДРСР № 7164775; ухвала Вищого адміністративного суду України від 19 жовтня 2010 року, в ЄДРСР № 12058195), передачі державних об'єктів нерухомості у користування, списання матеріальних ресурсів, отримання прибутків від корпоративних прав держави – до категорії спорів щодо управління об'єктами державної власності (пункт 5.5 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 21 червня 2006 року, в ЄДРСР № 39125; ухвала Вищого адміністративного суду України від 14 січня 2010 року, в ЄДРСР № 8007608; ухвала Вищого адміністративного суду України від 25 травня 2010 року, в ЄДРСР № 9818217), оплати договорів про закупівлю товарів за державні кошти – до категорії спорів щодо здійснення державних закупівель (пункт 5.5 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 18 лютого 2010 року, в ЄДРСР № 8295080), державної підтримки підприємств вугільної промисловості, агропромислового комплексу – до категорії спорів щодо реалізації спеціальних владних управлінських функцій в окремих галузях економіки (пункт 5.6 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 1 липня 2010 року, в ЄДРСР № 10303860; ухвала Вищого адміністративного суду України від 4 листопада 2010 року, в ЄДРСР № 12104687; ухвала Вищого адміністративного суду України від 24 квітня 2008 року, в ЄДРСР № 2663749), передачі комунальної земельної ділянки у користування – до категорії спорів щодо передачі земель територіальної громади у користування (підпункт 6.2.1 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 20 травня 2010 року, в ЄДРСР № 9818552), оплати витрат на службові відрядження, виплати заробітної

плати – до загальної категорії спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах зайнятості населення та соціального захисту громадян (розділ 10 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 14 травня 2009 року, в ЄДРСР № 3905526; ухвала Вищого адміністративного суду України від 14 жовтня 2010 року, в ЄДРСР

№ 11742216; ухвала Вищого адміністративного суду України від 5 жовтня 2010 року, в ЄДРСР № 11742395; ухвала від 14 січня 2010 року, в ЄДРСР № 8007606), сплати внесків до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, внесків із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування – до категорії спорів щодо збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (пункт 10.1 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 4 березня 2010 року, в ЄДРСР № 8299081; ухвала Вищого адміністративного суду України від 26 травня 2010 року, в ЄДРСР № 9820600), виплат із Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань – до категорії спорів щодо призначення, перерахунку та здійснення страхових виплат із загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань (підпункт 10.2.1 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 21 травня 2009 року, в ЄДРСР № 3902379), оплати громадських робіт – до категорії спорів щодо зайнятості населення (підпункт 10.4.1 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 2 листопада 2010 року, в ЄДРСР № 12104866), безоплатного капітального ремонту житлових будинків (квартир) інвалідів війни, надання фінансової допомоги для зміцнення матеріально-технічної бази відділення ранньої медичної реабілітації дітей-інвалідів – до категорії спорів щодо соціального захисту, соціального захисту інвалідів (пункт 10.3 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 1 грудня 2009 року, в ЄДРСР № 7045964; ухвала Вищого адміністративного суду України від 8 вересня 2010 року, в ЄДРСР № 11380628), виплати державним службовцям премій, надбавок до посадових окладів – до категорії спорів щодо проходження публічної служби (пункт 12.2 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 3 березня 2010 року, в ЄДРСР № 8297809; ухвала Вищого адміністративного суду України від 5 липня 2006 року, в ЄДРСР № 263303).

Спори другої групи, що виникають виключно на основі фінансово-правових положень, слід відносити до відповідної категорії (підкатегорії) розділу 9 Класифікатора. Наприклад, спори щодо бюджетних трансфертів між бюджетами різних рівнів, спрямування коштів спеціального фонду кошторису до установи вищого рівня, виконання кошторису бюджетної установи, зупинення операцій з бюджетними коштами варто відносити до категорії спорів щодо бюджетної системи та бюджетного процесу (пункт 9.3 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 2 вересня 2010 року, в ЄДРСР № 11035603; ухвала Вищого адміністративного суду України від 23 лютого 2010 року, в ЄДРСР № 8382865; ухвала Вищого адміністративного суду України від 1 липня 2010 року, в ЄДРСР № 10303850; ухвала Вищого адміністративного суду України від 4 листопада 2010 року, в ЄДРСР № 12104674; ухвала Вищого адміністративного суду України від 6 жовтня 2010 року, в ЄДРСР № 11573823).

Щодо спорів третьої групи (у яких поєднано вимоги з приводу порушення норм про порядок здійснення фінансового контролю та вимоги з приводу порушення норм, що регулюють фінансову діяльність у певному секторі державного управління, яка є предметом такого контролю), то їх слід включати до категорій спорів, що пов'язані з відносинами, які є предметом державного фінансового контролю: форма управлінської діяльності (у тому числі процедури діяльності) займає підпорядковане, похідне становище стосовно змісту, предмета такої діяльності (вступ до Методичних роз'яснень), тому класифікаційну належність таких спорів потрібно визначати за предметом контролю, а не за формою контролю. Якщо предметом фінансового контролю є дотримання фінансово-правових положень, то позовні вимоги з приводу їх дотримання, поєднані з вимогами з приводу дотримання процедур контролю, слід відносити до категорії, що охоплює спори з

приводу дотримання відповідної групи фінансово-правових положень (відповідні рядки розділу 9 Класифікатора).

На основі цього ж мотиву відповідно до пункту 6 Методичних роз'яснень спори з приводу притягнення Інспекцією осіб до адміністративної відповідальності залежно від правового інституту, що виступив об'єктом протиправного посягання, варто включати до категорії спорів, що пов'язана з таким правовим інститутом. Наприклад, спори з приводу адміністративних стягнень за порушення правил ведення бухгалтерського обліку слід відносити до категорії спорів з приводу реалізації публічної фінансової політики (розділу 9 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 12 травня 2010 року, в ЄДРСР № 9598550), за невиконання вимог Інспекції, не забезпечення підконтрольними особами відповідних умов працівникам Інспекції при проведенні позапланової ревізії (ухвала Вищого адміністративного суду України від 20 травня 2009 року, в ЄДРСР № 3904860, ухвала Вищого адміністративного суду України від 13 жовтня 2010 року, в ЄДРСР № 12392436) слід відносити до пункту 9.5 Класифікатора.

Так само з огляду саме на предмет спору (зміст спірного повноваження), а не на інтереси, що виступають об'єктом судового захисту, відповідно до пункту 8 Методичних роз'яснень спори між Інспекцією, з одного боку, та іншими суб'єктами владних повноважень, з другого боку, щодо реалізації їхньої компетенції потрібно відносити до категорії спорів, що пов'язана з таким предметом. Наприклад, спір між Інспекцією та місцевою радою щодо повноважень зі здійснення державного фінансового контролю (ухвала Вищого адміністративного суду України від 20 січня 2011 року, в ЄДРСР № 13960622) слід відносити до пункту 9.5 Класифікатора.

Спори з приводу виконання Інспекцією неосновних владних управлінських функцій доцільно визначати за загальним правилом – за змістом відносин. Наприклад, спори за позовами до Інспекції про поновлення на посаді державного службовця слід відносити до підкатегорії спорів щодо звільнення з публічної служби (пункт 12.3 Класифікатора) (ухвала Вищого адміністративного суду України від 10 листопада 2010 року, в ЄДРСР № 12493259).